

A Régiók Bizottsága véleménye – A fiatalok aktív állampolgári szerepvállalásának oktatás útján történő ösztönzése

(2008/C 105/05)

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

- megállapítja, hogy a tagállamok lakosai általában nincsenek tisztában az Európai Unió szerkezeti alapjaival és fejlődési kilátásaival,
- megítélése szerint az, hogy a fiataloknak is téves ismereteik vannak e témában, különösen sajnálatos, mivel ők az Európai Unióban fogják felépíteni gazdasági és társadalmi jövőjüket. Az Unió jövője szempontjából az is fontos, hogy a fiatalok képesek legyenek aktív polgári magatartást tanúsítani az Unióval szemben,
- úgy véli, hogy e tekintetben a Régiók Bizottságára fontos szerep hárul, mivel bizonyos országokban a helyi és regionális önkormányzatok is felelősek a fiatalok oktatásáért, és elég közel állnak a fiatalokhoz ahhoz, hogy hozzájárulhassanak az aktív polgári részvételre való ösztönzésükhöz,
- megítélése szerint elengedhetetlen, hogy minden fiatal európai szakmai szükségleteinek és személyes fejlődésének megfelelő oktatásban részesüljön egész életén át, ám az is ugyanolyan fontos, hogy iskolai tananyagukban szerepeljenek azok az ismeretek, amelyek révén az Unió polgárainak érezhetik magukat,
- azt ugyan nem javasolja, hogy az Unió átvegye a tagállamok oktatásért felelős hatóságainak helyét, indítványozza azonban, hogy értékelje a gyakorlatban használatos módszereket, és javasoljon célkitűzéseket, valamint intézkedéseket azok elérésére,
- hangsúlyozza a már működő és továbbfejlesztésre érdemes nem formális oktatási kezdeményezések jelentőségét, amelyek kiegészítik az Európáról szóló formális oktatást, mivel általában korai, önkéntes felelősségvállalást eredményeznek, ami az aktív polgári szerepvállalás előhírnöke.

Előadó: Claude du GRANRUT (FR/EPP), Picardie régió önkormányzati képviselője

Politikai ajánlások

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

1. megállapítja, hogy a tagállamok lakosai általában nincsenek tisztában az Európai Unió szerkezeti alapjaival és fejlődési kilátásaival;

2. megítélése szerint az, hogy a fiataloknak is téves ismereteik vannak e témában, különösen sajnálatos, mivel ők az Európai Unióban fogják felépíteni gazdasági és társadalmi jövőjüket. Az Unió jövője szempontjából az is fontos, hogy a fiatalok képesek legyenek aktív polgári magatartást tanúsítani az Unióval szemben;

3. úgy ítéli meg, hogy az uniós polgárságnak a Maastrichti Szerződésben (1992) bevezetett, majd az Amszterdami Szerződés 8. cikkének (1) bekezdésében (1997) továbbfejlesztett fogalma az Európai Unió valamennyi polgára számára jelentős jogokat és előjogokat nyújt, amelyek közül némelyik közvetlenül érinti az Unióban élő fiatalokat: ilyen az ahhoz fűződő jog, hogy bármelyik uniós tagországba utazhassanak, ott élhessenek, dolgozhassanak vagy tanulhassanak, továbbá a szavazati jog. Az uniós polgárság nem lép az állampolgárság helyébe, hanem kiegészíti azt;

4. megítélése szerint elengedhetetlen, hogy minden fiatal európai szakmai szükségleteinek és személyes fejlődésének megfelelő oktatásban részesüljön, ám az is ugyanolyan fontos, hogy iskolai tananyagukban szerepeljenek azok az ismeretek, amelyek révén az Unió polgárainak érezhetik magukat;

5. üdvözli, hogy az Európai Bizottság *Partnerség az Európáról szóló kommunikációért* című, a közelmúltban elfogadott közleménye⁽¹⁾ elismeri az aktív polgári szerepvállalás jelentőségét. Az RB különösen azt a gyakorlatias megközelítést fogadja örömmel, amely szerint a pedagógusoknak európai témákról szóló kiadványokat és letölthető anyagokat kellene juttatni, és arra buzdítja az Európai Bizottságot, hogy ezeket minél előbb tegye hozzáférhetővé;

6. elismeri, hogy a fiatalok csak akkor érezhetik magukat uniós polgárnak, ha egyrészt megismerik az európai identitást alkotó elemeket, tehát Európával kapcsolatos pozitív nevelésben részesülnek: felfedezik a közös értékeket, a közös történelmet, a kulturális kölcsönhatásait, ráébrednek, hogy azonos szintű szociális és politikai jogok és kötelességek illetik meg őket, illetve hárulnak rájuk, másrészt pedig megértik, hogy Európa a mindennapjaik és a jövőjük szempontjából egyaránt fontos számukra;

7. egy közelmúltban készült felmérés (Eurobarométer, 2007. július) eredményeiből, amelyek szerint míg az európai „elit” viszonylag könnyen alkot képet az európai identitás alkotó-elemeiről, az uniós fiatalok összességéről ez korántsem mondható el, azt a következtetést vonja le, hogy az európai öntudat alapját jelentő uniós polgárság alapgondolatát a minden fiatal számára kötelező iskolai oktatás során kell megismertetni;

8. üdvözli a fiatalok társadalmi beilleszkedését kiemelten kezelő Urbact II programot, a különböző uniós intézmények tájékoztatói és kommunikációs akcióit, valamint a Socrates

program kedvező hatásait, és elismeri azon pedagóguscsoportok, továbbá fiatalokból álló vagy érdekükben tevékenykedő egyesületek hatékonyságát, amelyek meg kívánják ismertetni diákjaikkal vagy tagjaikkal az európai valóság alapelemeit;

9. üdvözli a bevált gyakorlatok Európán belüli, helyi és regionális szintű átadását, amely lehetővé teszi a gyermekek és a fiatalok számára, hogy többet tudjanak meg az EU-ról és tagállamairól. Mindazonáltal meggyőződése szerint azt a célt, hogy a fiatalok valóban európai polgárnak érezzék magukat, igazán hatékonyan csak úgy lehet elérni, ha a kezdeményezések valamennyi iskoláskorú gyermekre kiterjednek;

10. hangsúlyozza ebben az összefüggésben a már működő és továbbfejlesztésre érdemes nem formális oktatási kezdeményezések jelentőségét, amelyek kiegészítik az Európáról szóló formális oktatást, mivel általában korai, önkéntes felelősségvállalást eredményeznek, ami az aktív polgári szerepvállalás előhírnöke;

11. ösztönzi a Youthpass – amely lehetővé teszi a fiatalok szociális munkájának elismerését a „Cselekvő ifjúság” program keretében –, valamint a fiatal munkavállalók európai mobilitását elősegítő Europass alkalmazását;

12. tudatában van annak, hogy az iskolai oktatás az uniós tagállamok felelősségi körébe tartozik, emlékeztet azonban az oktatási miniszterek azon határozatára, amely szerint valamennyi iskolába járó fiatal részére az európai uniós alapismereket is magában foglaló aaptananyagot kell biztosítani;

13. azt ugyan nem javasolja az Uniónak, hogy átvegye a tagállamok oktatásért felelős hatóságainak helyét, indítványozza azonban, hogy értékelje az Európai Unió jobb megismerését elősegítő gyakorlatokat;

14. úgy véli, hogy e tekintetben a Régiók Bizottságára fontos szerep hárul, mivel bizonyos országokban a helyi és regionális önkormányzatok is felelősek a fiatalok oktatásáért, és elég közel állnak a fiatalokhoz ahhoz, hogy hozzájárulhassanak az aktív polgári részvételre való ösztönzésükhöz;

15. támogatja azokat a kommunikációs intézkedéseket, amelyeket az Európai Bizottság a jövőbeli Lisszaboni Szerződés ratifikálásával összefüggésben várhatóan tesz;

16. hangsúlyozza, hogy az aktív polgári szerepvállalást célzó iskolai oktatás bármilyen esetleges módosítása, új elemekkel való kibővítése alapos megfontolást és előkészületet igényel, és ezek hatása több évre is kiterjed;

A fiatalok aktív polgári szerepvállalásával kapcsolatban

17. úgy ítéli meg, hogy a fiatalok csak akkor válhatnak aktív európai polgárokká, ha tudatára ébrednek az európai identitás sokszínűségének, amely az Európa múltjára, fejlődési irányaira, belső konfliktusaira, értékeire, kulturális gazdagságára és demokratikus hagyományaira vonatkozó ismereteken, valamint, újabb fejleményként, az európai polgárok alapvető jogainak megerősítésén alapul;

⁽¹⁾ COM(2007) 568 final.

18. ebben az összefüggésben azt a véleményt képviseli, hogy a művészet és a kultúra általában véve fontos, a formális és a nem formális kulturális képzés pedig különösen nagy jelentőségű a fiatalok aktív polgárságának fejlesztése szempontjából;

19. meggyőződése, hogy ezek az ismeretek részben a formális, részben a nem formális oktatásból származhatnak;

20. felkéri az Európai Bizottságot, hogy tegye naprakésszé az Eurydice felmérését arról, hogyan történik a polgári szerepvállalásra nevelés az európai iskolákban;

21. azt javasolja, hogy a formális oktatás keretében tanított valamennyi ide kapcsolható tantárgyat európai dimenzióval gazdagítsák. Ez a pedagógiai nyitás elősegíti, hogy az iskolák olyan polgárokat neveljenek, akik realista módon fogják fel az Unió előnyeit, és szívükön viselik annak fejlődését;

22. szükségesnek tartja több idegen nyelv elsajátítását. A fiatalok felismerték, hogy az idegennyelvtudás bármilyen szakmai pályán előnyt jelent, és az RB üdvözlöi az ORBAN biztos által a többnyelvűség témájában létrehozott magas szintű szakértői csoport következtetéseit, továbbá az Európai Bizottság nemsokára közzétételre kerülő közleményét szintén a többnyelvűségről, amelynek előnyeit mindenekelőtt a fiataloknak kell élvezniük;

23. szorgalmazza, hogy a tantervek az Unió intézményeinek lényegére, hatásköreire és működésére vonatkozó ismeretek oktatását is tartalmazzák. Ahogyan minden fiatalnak tanulnia kell a saját országa közigazgatási és politikai intézményeiről, éppúgy mindannyiuknak el kell tudniuk igazodni az Európai Unió intézményei között is. A helyi és regionális önkormányzatok érvényre tudják juttatni a saját szintjükön végrehajtandó konkrét feladatokat, például az uniós strukturális alapokból finanszírozott gazdasági és szociális támogatást;

24. elismeri, hogy különleges figyelmet kell fordítani a bevándorló családokból, illetve hátrányos környezetből származó fiatalokra, részben azért, hogy kielégíthessék sajátos szükségleteiket, részben pedig azért, mert ha jobban beilleszkednek, a kulturális gazdagság és a szolidaritás forrásai lehetnek a társadalom számára. A 2008-as évet egyébként a kultúrák közötti párbeszéd európai évévé nyilvánították, hogy jobban meg lehessen ismerni és érteni Európa és a világ többi országát;

25. tisztában van azzal, hogy a nyelvek és az európai ismeretek fokozottabb előtérbe helyezése a megfelelő ösztönzés, az oktatásért felelős közigazgatási és gazdasági politikai szervek támogatása, továbbá maguk az oktatók támogatása nélkül nem valósulhat meg: az ő számukra szükség esetén megfelelő továbbképzést kell felkínálni;

26. érdeklődéssel figyeli a közoktatást kiegészítő oktatási szervezetek által már megtett kezdeményezéseket;

27. azt javasolja, hogy teljes mértékben használják ki az új információs és kommunikációs technológiák – különösen az internet – lehetőségeit az EU-ról és az Európáról szóló oktatásban, valamint azért, hogy a fiatalokat jobban be lehessen vonni a képzésbe, és hogy azok is hozzáférhessenek, akik normális iskolai oktatásban nem vehetnek részt;

28. támogatja azt a javaslatot, hogy összpontosítsanak a fiatalok nem formális oktatásában rejlő lehetőségek fejlesztésére és ösztönzésére, hiszen az európai polgársághoz való tartozás érzésének kialakításában ez az oktatási forma legalább annyira fontos, mint a formális oktatás;

29. úgy ítéli meg, hogy a nem formális oktatás a fiatalok aktív polgári szerepvállalásra való felkészítésének fontos lépcsőfoka: ide tartozik az egyesületekben történő önkéntes felelősségvállalás, a mások iránti nyitottság, a közjó megértése, a közélet iránti érdeklődés, helyi politikai elkötelezettség, amelynek nyomán a fiatalok felelősséget éreznek az Unió politikai sorsáért;

30. mivel a nem formális oktatás a fiatalok önkéntes részvételére támaszkodik, és nagymértékben figyelembe veszi igényeiket és törekvéseiket, lehetővé teszi, hogy a fiatalok új, a tananyagot kiegészítő kompetenciákat sajátítsanak el, és egyedi szakképesítéseket szerezzenek. Az ennek kapcsán folytatott tevékenységek a hátrányos helyzetű fiatalok számára különösen alkalmasak. Végül tudatára ébreszti a fiatalokat, hogy képesnek kell lenniük az Unió gazdasági és társadalmi változásaihoz történő alkalmazkodásra;

31. úgy véli, hogy maguk a szülők – illetve az ő érdeklődésük felkeltése az Unió iránt – igen fontos szerepet játszanak az aktív polgári magatartásról folyó vitában. A szülők tudatosságának általános fokozására van szükség, mivel az EU továbbfejlődése során az Unióval kapcsolatos ismeretek folyamatos kiegészítésre szorulnak, s naprakésznek kell lenniük;

32. felkéri a helyi és regionális önkormányzatokat, hogy az európai intézményekkel történő kompetenciamegosztás keretében vegyenek részt az európai polgári nevelésre vonatkozó különböző kezdeményezések támogatásában és megvalósításában – az oktatási intézmények közötti testvérkapcsolatok megszervezésében, a fiatalok szervezeteinek vagy a fiatalok érdekében tevékenykedő szervezetek kezdeményezéseinek anyagi támogatásában, az európai fiatalok fogadásában, szabadidős és sporttevékenységeik kereteinek vagy intézményeinek megnyitásában;

33. hangsúlyozza, hogy ösztönözni kell az aktív polgárság fiatalok általi elsajátításának fontosságáról és módjairól szóló vitát, hiszen ez teszi lehetővé a fiatalok hatékony bekapcsolódását az Unió gazdaságába ebben a globalizációs környezetben, valamint a gazdaság fejlesztésével kapcsolatos felelősségvállalásukat;

Az intézkedésekkel kapcsolatban

34. javaslatait egyrészt az Unió oktatásügyi minisztereinek azon döntésére építi, amely szerint Európa összes fiataljának meg kell adni a lehetőséget olyan kulcskompetenciák megszerzésére, amelyek biztosítják az Európai Unió tényleges ismeretét, másrészt pedig a Beazley-jelentés javaslatain alapuló, a Parlament és az Európai Tanács által nemrégiben elfogadott „Európa a polgárokért” című európai bizottsági jelentésre, amely tartalmazza azokat az intézkedéseket, amelyek az európai dimenzióknak az iskolai tantervekbe történő integrálására irányulnak;

35. úgy ítéli meg, hogy az európai dimenzió beépítése az iskolai oktatásba elengedhetetlen alapot jelent az aktív polgári magatartás tényleges és tartós elsajátításához az európai, illetve tagállami fiatalok számára. Az európai dimenzió két részterülete különböztethető meg: egyrészt az európai „prizma” integrálása az összes ide kapcsolódó tantárgyba, vagyis a tantárgyak európai vetületének tanítása, másrészt az Európai Unió létrehozásának, alapjainak, értékeinek, intézményeinek, azok működésének és a fiatalok mindennapi életére kifejtett hatásának, az Unió fejlődésének és a világ más részeihez fűződő viszonyának tanítása;

36. a többnyelvűséggel foglalkozó csoport következtetéseire támaszkodva azt javasolja, hogy az európai fiatalokat anyanyelvükön kívül még két európai nyelv elsajátítására kellene ösztönözni. A többnyelvűség nyitást jelent nem csupán a kultúrákra, hanem a gazdasági és szakmai kapcsolatokra, valamint egy kutatói innovatív közösségre is;

37. érdemes lenne továbbá elősegíteni a fiatalok és az oktatók mobilitását, és utóbbi elismerését az iskolai vagy szakmai pályafutásban;

38. ajánlja, hogy az oktatásban dolgozók aktív részvételével hozzanak megfelelő intézkedéseket az iskolák kölcsönös tiszteleten és együttműködésen alapuló, biztonságos tanulási légkörének megteremtése céljából, annak érdekében, hogy a fiatalok körében megakadályozzák vagy leküzdjék az erőszak és az intolerancia különböző formáinak kialakulását;

39. kéri a közoktatást kiegészítő oktatási szervezetek, valamint a nem formális oktatás iskoláskorú fiatalok irányába tett intézkedéseinek fejlesztését: például testvérkapcsolatok, oktatási intézmények közötti cserék, sportversenyek, sport- vagy nyelvi táborok az iskolai szünetek alatt;

40. ösztönzi az Európai Régiók Közgűlése kezdeményezéseként az ifjúsági nyári iskolák keretében megvalósuló ifjúsági nagyköveti programokhoz hasonló projektek kidolgozását. A fiataloknak azt a felelősségteljes feladatot kell adni, hogy a többi fiatal előtt különböző témák követeiként lépjenek fel, ideértve az aktív állampolgári szerepvállalást is. Nagyobb mértékben kellene összpontosítani az olyan területekre, mint annak vizsgálata, hogy mit is jelent multikulturális Európánkban az állampolgári szerepvállalás, valamint foglalkozni kell az olyan kérdésekkel is, mint a többvállású társadalmak, a multikulturalizmus az iskolákban és a munkahelyen, illetve a fiatalokat érintő problémákra adott kulturális válaszok;

41. felkéri a regionális és helyi önkormányzatokat, hogy támogassák ezeket a fiatalok érdekében tett kezdeményezéseket, egészítsék ki őket külön intézkedésekkel – például a fiatalok városi tanácsa vagy regionális közgyűlése mintájára szervezzenek az európai intézmények működésén alapuló szerepjátékokat –, hogy politikai felelősségük tudatosuljon bennük;

42. javasolja, hogy az „Európa a polgárokért” programban javasolt minden intézkedés adjon helyet a fiataloktól induló vagy nekik szánt kezdeményezéseknek. Legyen szó akár ún. „népi” projektekről, a civil társadalomból induló programokról, érdeklődésre számot tartó eseményekről vagy az európai emlékezet megőrzését célzó intézkedésekről;

43. javasolja az oktatói csoportok és a fiatalok szervezeti, valamint a fiatalok érdekében tevékenykedő szervezetek által kezdeményezett intézkedések hatásának értékelését e szervezetek bevált gyakorlatainak cseréje és fejlesztése, illetve az Unió intézkedési programjába történő beillesztése érdekében. Az állampolgári aktivitás iránt leghatékonyabban a gyakorlat útján lehet érzékennyé tenni a fiatalokat: olyan helyzetbe kell őket hozni, ahol érzik, hogy döntésüknek tétje van, közvetlen változást idéző életükben. Ennek igen jó gyakorlóterepe az iskolai diákönkormányzat, ennél egy szinttel magasabban pedig a helyi gyermek- és ifjúsági önkormányzatok. Ez utóbbiak tevékenységének közvetlen hatása különösen a kistelepiüléseken érezhető;

44. ez a nem formális oktatás szerepének hivatalos elismerése lenne a fiatalok társadalmi beilleszkedésének, a munkaerőpiac fejlődéséhez történő alkalmazkodásának, a közéletben való részvételének és összességében aktív és motivált polgári szerepvállalásának az elősegítése terén;

45. hangsúlyozza, hogy az Európáról szóló gyakorlati oktatást az ambiciózus céloknak megfelelően kell végezni, mivel nélkülözhetetlen az Európai Unió és polgárai jövője szempontjából. Elősegíti az oktatás hagyományos elgondolásainak megújulását, hogy a tagállamokban lakó fiatalok felkészülten nézhessenek szembe szakmai jövőjükkel, valamint társadalmi és politikai kötelezettségeikkel a gazdasági globalizáció uralta világban. Egy ilyen oktatás állampolgári célt tűz ki a nem formális oktatással kiegészített formális oktatás elé: részvételt az Unió demokratikus építésében;

46. nyomatékosan hangsúlyozza, hogy az uniós és tagállami programoknak, valamint a nem kormányzati szervezetek számos programjának a széles körű formális és nem formális kulturális képzés kibontakoztatására való aktív felhasználása uniós összefüggésben elengedhetetlen és továbbfejlesztendő.

Kelt Brüsszelben, 2008. február 7-én.

a Régiók Bizottsága
elnöke

Luc VAN DEN BRANDE